

Mag. agronomije MATE KALEB, dipl. ing.
(Desne kod Metkovića, 20. listopada 1935. - Mostar 20. veljače 2020.)

Vijest o smrti mag. Mate Kaleba bolno je odjeknula u srcima njegovih najdražih i svih koji su ga poznavali. U tjeskobnom trenutku sjetimo se pjesnika T. Ujevića koji je pisao „Za let si dušo stvorena“, a stanje iza smrti ocijenio:

„I sve je danas prazno i beskonačno,
a vjetar piše, puše bezutješno
na gole grudi koje neprestano
ištu i grle beznadno i beskrajno“

Svoj časni životni put završio je naš dragi kolega, prijatelj i istaknuti stručnjak, kojeg su resili: skromnost, samozatajnost, jednostavnost, iskrenost i srdačnost pri susretu, a iznad svega ljudska plemenitost.

Otišao je iz naše sredine čovjek koji je bio uvijek spreman saslušati druge i pružiti im savjet. Radovao se što može na druge prenijeti svoje bogato znanje i iskustvo. Mag. Mate Kaleb bio je vrhunski stručnjak za voćarstvo općenito, a posebice za agrumarstvo i maslinarstvo. Dvije su glavne odrednice u djelovanju mag. Kaleba i to briga za obitelj i usavršavanje u znanju i unapređenju voćarske proizvodnje. Kao poznavalac više stranih jezika redovito je pratio domaću i stranu znanstvenu i stručnu literaturu, i koristio transfer znanja domaće i strane proizvodne prakse. Bio je široko obrazovan. Poljoprivrednici koji su mu se obraćali nakon razgovora odlazili su uvjereni da su dobili najbolje upute za rad na rješavanju svojih nedoumica.

Mag. Mate Kaleb istaknuti stručnjak i specijalist za voćarstvo južnih kultura, posebice agruma i maslina rodio se u selu Desne kraj Metkovića 20. listopada 1935. Osnovnu školu završio je u Metkoviću, a srednje obrazovanje na Poljoprivrednom tehnikumu u Kaštel Lukšiću. Po završetku srednje škole 1954. upisao se na Poljoprivredno-šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, na kojem je diplomirao 1959. godine. Nakon diplome prvo se je zaposlio u Poljoprivrednom dobru „Jezero“ (Vrgoračko jezero) u Otrićima (1960.-1961.), gdje je radio

na voćarstvu i vinogradarstvu. Drugo radno mjesto bilo je u PIK „Neretva“ u Opuzenu, gdje je osam godina (1962.-1968.) radio na osposobljavanju proizvodnog prostora za podizanje novih voćnjaka i vinograda, naročito agruma. Bilo je to vrijeme kada su se, na osnovi prvih stečenih iskustava, podizali novi veći nasadi mandarina. Nakon prvih uspjeha i iskustva krenulo se smjelo u širenje kulture mandarina u dolini rijeke Neretve. Taj je posao mag. Kaleb, budno pratio i razvijao. U želji da usavrši svoje znanje uspio je dobiti specijalizaciju, ali mu tadašnja uprava Poljoprivrednog dobra to nije omogućila. Vođen istraživačkom znatiželjom i nastojanjem da se bavi znanstvenim radom i što više proširi svoje stručno znanje natjecao se za stipendiju Fulbright, koja mu je bila odobrena jer je na natječaju pokazao dobro znanje općenito i znanje engleskog, talijanskog i ruskog jezika. No, odlazak na znanstveno usavršavanje u SAD ni ovaj puta mu nije bio dozvoljen. Očito tadašnjim rukovodiocima PIK „Neretva“ prvenstveno Stanku Parmaću nije bilo stalo do usavršavanja mladih kadrova i bržu primjenu najnovijih tehnologija. Dok je radio u PIK-u Neretva u Opuzenu pod njegovim su nadzorom podignuti prvi veliki suvremeni nasadi mandarina, bresaka, jabuka i vinograda na melioriranim površinama ovog Kombinata. Tu je surađivao i sa stručnjacima iz FAO-a.

Nakon toga mag. Mate Kaleb odlazi u Zagreb, gdje se zaposlio u „Agrokombinatu“ (1968.-1972.) na proizvodnji sadnog materijala za nove veće voćnjake, odnosno nasade jabuka, koji su se upravo podizali na lokacijama: Dugo Selo, Donja Zelina, Ludina i Katoličko Selište. U svom radu istakao se uvođenjem novih tehnologija rasadničke proizvodnje, odnosno proizvodnji vrlo kvalitetnih sadnica jabuka za podizanje novih suvremenih voćnjaka. Osim u rasadničkoj proizvodnji vodio je i podizanje novih voćnjaka i njihovo održavanje do ulaska u punu rodnost, kad je u tim voćnjacima postizan prirod od 1.000 vagona prvoklasnih plodova jabuka. Svoje bogato teoretsko i praktično stručno znanje uspješno je prenosio na mlade. Znao je dobro organizirati sve poslove u tada velikim voćnjacima. Treba istaći da tada još nismo imali dovoljno praktičnog iskustva s podizanjem i održavanjem tako velikih plantaža. Uz čvrstu volju i veliku ljubav prema voćarstvu, praćenje domaće i strane znanstvene i stručne literature mag. Mate Kaleb uspješno je temeljito i vrlo stručno vodio pomotehničke i agrotehničke poslove u voćnjacima.

1972. upisao je uz rad poslijediplomski studij za znanstveno usavršavanje iz voćarstva na Poljoprivrednom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, koji je apsolvirao položivši sve ispite. Kada se zbog tadašnjih političkih prilika 1971. godine rasformiran „Agrokombinat“ postao je djelatnik u PPK Zagreb (1972.-1977.), te je bio voditelj rasadnika u Brdovcu kod Zaprešića.

Mag. Mate Kaleb 1977. se vraća u rodni kraj i odlazi na novo radno mjesto rukovoditelja poljoprivredne proizvodnje u poduzeće za poljoprivredu i duhan „Poduh“ u Metkoviću, gdje je radio od 1977. do 1991. na podizanju 500 ha vinograda u Vrgoračkom jezeru, i podigao intenzivni nasad jabuka. Jedno kraće vrijeme, obavljao je i dužnost generalnog direktora Poduh-a. Mag. Mate Kaleb uspješno je surađivao s više domaćih i stranih znanstvenika i stručnjaka. Bio je uvijek ažuran sa novim tehnologijama, sortama i podlogama voćaka. Posebno treba istaći njegovu ljubav za južne kulture. Introdicirao je i uvodio u vlastiti koleksijski voćnjak velik broj novih vrsta i sorti agruma.

1991. postaje stručni savjetnik Poljoprivredne savjetodavne službe Grada Metkovića pri Ministarstvu poljoprivrede i šumarstva RH., koja je služba poslije djelovala pri Dubrovačko-neretvanskoj županiji na kojim poslovima je radio do 1995. godine, kada je otišao u zasluženu mirovinu želeći se posvetiti vlastitim nasadima agruma. Podigao je tri manja voćnjaka mandarina i ostalih agruma na području Metkovića i Opuzena, a pred kraj života obnovio i podignuo nove nasade maslina u mjestu Desne.

Mate Kaleb je na prvim demokratskim višestranačkim izborima u travnju 1990. izabran za delegata u Skupštine općine Metković koju je dužnost obavljao do 1993.

Mag. Mate Kaleb napisao je, pored više znanstvenih članaka, i velik broj stručnih članaka, stručno-popularnih članaka i održao veliki broj predavanja za poljoprivredne proizvođače. Radovi su mu objavljeni u Slobodnoj Dalmaciji, Zadruharu, Neretvanskom vjesniku, Hrvatskom neretvanskom zborniku i dr. iz područja voćarstva posebice proizvodnje agruma. Često je gostovao u televizijskim i radio emisijama HTV-a i TV Sarajevo. Često su mu se obraćali i dolazili snimati emisije u njegovu voćnjaku, a održavao je i predavanja u kojima je proizvođače upoznavao s najnovijim tehnologijama razmnožavanja i uzgoja voćaka, a posebice agruma i zaštitom agruma od mraza. Danas u obalnom području gotovo nema poljoprivrednika koji nije čuo za mag. Matu Kaleba, i koji se nije koristio njegovim znanjem i njegovim uputama u radu. Kao vrlo skroman, jednostavan i srdačan u pristupu s proizvođačima, koji su mu se obraćali, besplatno prenosio svoje znanje koji su drugi poslije materijalno dobro koristili. Rado je prenosio svoje bogato znanje i iskustvo na mlađe kolege i sve koji su mu se obraćali. Pred kraj života istraživao je i mogućnost uzgajanja tršlje (*Pistacia vera L.*) na području doline Neretve. Mag. Mate Kaleb dao je velik prilog razvoju hrvatskog voćarstva te pridonio razvoju kulture agruma i drugih supropskih voćaka na području Doline Neretve.

2017. godine, uvršten je među zaslužne članove hrvatskog voćarstva u knjigu „Povijest hrvatskog voćarstva“ koju je izdala Hrvatska voćarska zajednica. Ljubav prema neretvanskom kraju i uzgoju agruma spriječila ga je da se u Zagrebu aktivnije posveti poljoprivrednoj znanosti. Radije je izabrao istraživanje u praksi te se 1977. nakon osam godina provedenih u Zagrebu vratio u rodni kraj i podigao nasade mandarina i ostalog voća. Pomagao je savjetima i braniteljskoj zadruzi Modro zelena Neretva pri podizanju nasada maslina u Desnama. U Metkoviću je formirao biblioteku voćarskih knjiga i časopisa iz cijelog svijeta.

Od značajnih znanstvenih i stručnih radova objavio je:

- „Razvoj uzgoja mandarina i ostalih agruma u dolini Neretve“, (izvorni znanstveni rad) Agronomski glasnik, br. 4-5; 2014. str. 219-238. <https://hrcak.srce.hr/140667>
- „Počeci sadnje i razvoj uzgoja mandarina i ostalih agruma u dolini Neretve“ (pregledni rad), Hrvatski neretvanski zbornik, br. 2/2010. str. 131-144.
- „Agrumi Delte Neretve - Ogledi o uzgoju citrusa“ (u koautorstvu s Nebojšom Jerkovićem), Regionalni centar zaštite okoliša Srednje i Istočne Europe Metković, 2010.
- Počeci sadnje mandarina i ostalih agruma u dolini Neretve - referat izložen na znanstveno-stručnom savjetovanju „Dani mandarina“ u Opuzenu, 27. listopada 2016.

Kao dobar poznavalac flore Mediterana bio je recenzent knjige „Arboretum Kačićeva samostana“ autora Aleksandra Ribičića, izdane u Zaostrogu 2004.

Mag. Mate Kaleb obogatio je hrvatsku znanstvenu i stručnu literaturu, pa će ostati u trajnom sjećanju agronoma i poljoprivrednih proizvođača koji su koristili njegovo bogato znanje i koji će i dalje iz njegovih pisanih djela crpiti znanje.

U tjeskobom trenutku opraštajući se od dragog kolege budi se sjećanje na stihove D. Cesarića:

„Moji prijatelji mene više nema
Al nisam samo zemlja samo trava
Jer knjiga što je držiš u ruci
Samo je dio mene koji spava
I tko je čita u život me budi
Probudi me i bit ću tvoja java.

Dragi naš kolega Mate hvala Ti za sve dobro s kojim si nas darivao. Neka Ti je laka hrvatska gruda koju si tako iskreno volio.

Prof. dr. sc. Ivo Miljković